

בבל מערבין פרק שלישי עירובין

לא.

עין משפט נר מצוה

גד א מיי פ"ו מהל' עירובין
הלכה י' טו"ש א"ח
סימן מט פ"א א'
נה ב מיי פ"א מהל' טו
עירובין הלכה טו:

רב ניסים גאון

שנילושה במי פירות. עיקרו
הוא שאמר הכתוב מכל
האכל אשר יאכל אשר יא
עליו מים טמא. וכך
פירשוהו אין לו אלא מים,
הטל והיון והשמן והדם
ההדבש והחלב מנין ת"ל וכל
מקוה. יכול מי חרות ומי
רמונים ושאר כל מיני פירות
שיש להם שם לוי, [ת"ל
מים, מה מים מיוחדים שאין
להם שם לוי אף אני מרבה
הטל והיון והשמן והדבש
החלב שאין להם שם לוי,
ומוציא מי חומים ומי רמונים
ושאר כל מיני פירות שיש
להם שם לוי. ועוד כמה
שאר הכתוב אחר כן וכי
יתן מים על זרע, ואמרו
בפירושו היה זה בא ללמד
על השרץ שלא יטמא את
הרעיים אלא לאחר הכשר
מים, מנין לעשות שאר
משקין כמים, ת"ל מים, מים
אמרו למעלה ומים אמרוין
אמרוין מים אמרוין
למעלה עשה בהן שאר
משקין כמים אף מים
האמרוין למטה עשה בהן
שאר משקין כמים. וזו ראייה
על כל המשקין שנידונין
בהכשר מים. ומאי היא ד'
מקוה כמו שפירשו
בבאן כן פירושם עוד
במשנת מכשירין בפרק ר', ד'
משקין הוה הטל והיון והשמן
והדם והחלב ודבורים,
ואמרו תולדות למים היוצא
מן העין ומן הארון.
ובתוספתא שבת גרסי מנין
לדם שהוא משקה שנאמר
והדם חללים ישוהו. ומנין ליון
שהוא משקה שנאמר ודם
ענב תשהה חמר. מנין לרוב
שהוא משקה שנאמר ויניקהו
דבש מסלע. מנין לשמן
שהוא משקה שנאמר משהה
שמונים משהה שרמים. מנין
לחלב שהוא משקה שנאמר
ותפתח את נאד החלב
ותשקהו, מנין לטל שהוא
משקה שנאמר וימן טל מן
הגהו מלא הספל מים. מנין
לדם נידה שהוא משקה
שנאמר מקור ידניה, ואמרו
ביום ההוא יהיה מקור נפתח.
מנין לדמעת עין שהוא
משקה שנאמר ותשקמו
בדמעות שלים, ואמרו
ותפעפנו ידלו מים. כל אלו
שכתובים הם שקרויים
משקה. אבל מי פירות יצאו
מכלל אלו המשקין ואינם
מכשירין את הדורסים
לטמאה. ואהא נמי
בתוספתא משריין מי פירות
ומכשירין ולא מכשירין.
ובתוספתא עקצים עיטה
שנילושה במי פירות טהורה
אין לך שמחוב
לאוכלין (א) אלא משקין.
ובמסכתא דחלה עיטה
שנילושה במי פירות חייבת
בחלה ונאכלה בידיה
ומסאבות. ובמס' תרומות
נמי שנינו והכמים אמרים
תעלה והאכל יקרידם או
קליות או תלוש במי פירות.
ואיתה נמי בתלמוד בבורות
בפרק הלוקח בהמה. ובבב' ב'
לא יתפור איהא
מאדאקטין ותפור ליה דהוה
ליה דבר שהוא מקבל
טומאה ואינו חוצץ. ופרקיין
בשילוש במי פירות. היכי
מיה לה בשטוטי כלי עץ
דלא מקבלי טומאה. עיקר
דילה במשנה במס' עירובין
לפינו שם סופי': שמעך את האולפין.

קמני צברייתא דמייתי צמיר צפרק כהן גדול (דף נה.) ר' יוסי צבדי
יהודה אומר מיצה שהיתה מלאה כלים וזקה צאהל המת טומאה ואם
היתה מונחת טהורה וא"ת למ"ד אהל זרוק לא שמייה אהל מה היו
מועילים לנתות שחמת המינוקות מפני קצר התהום כדאמר צפרק
הישן (סוכה ד' נה.) הא אהל זרוק
הוא ואומר ר"ת שיצבור שלא היו
מציאין לנתות אלא שוריים שכריסם
רצבה כדל"ר יהודה הסם והשוריים
רצמנא קרינאו אהל דכתיב ובעמנות
וגדים תסוככני (איוב י') ורש"ז
מפרש לנתות על גב שוריים לכ"ע
היו אהל דמנן צאהלות (פ"ו מ"ה) אדם
וכלים נעשים אהל לטמא אצל לא
לטהר פירוש מציאין טומאה ואין
מפסיקין בין טומאה שחמתיהם
לכלים שעליהם ולא מייתי צבדים
וכלים שעושים עמנן אהלים אלא
כדמפרש הסם כגון נדבך של אצנים
או לנתות על האדם או על הכלים
אדמה ומשמע דקצר דאהל זרוק לא
שמייה אהל דאי שמייה אהל כשנתן
הנדבך על גבי הכלים אמאי לא יתייה
שמו אהל להפסיקו והא כלי עמנן
נעשה אהל להפסיק כשאינו מקבל
טומאה כגון שדה מיצה ומגדל למ"ד
שמייה אהל וקמני סיפא נתון על גבי
אצנים שאינם כלים או על דבר שיש
צו רוח מים דומיא לשוריים צפרק
הישן (סוכה ד' נה.) טומאה תחתיה
כלים שעליו טהורין כו' משמע דעמנן
זה היו אהל לכ"ע: **הריב אורי**
בשידה תיבה ומגדל. פירש נהי דלר'
יהודה איכא תקנה אפילו צבית
הקצרות על ידי שדה מיצה ומגדל
וצקצר יחיד נמי שגורו (שם שופס"ד'
אמות סביבו משום הרחקה כ"ש
דמאי אילן צבדיה מיצה ומגדל
ולקמן פירא מאי טעמייהו דרצנן
צקצר יחיד נהי דצבית הקצרות
גדול לא היו חליפה הכא * דלא הויה אלא הרחקה אמאי פליגי הא
מאי אילן צבדיה מיצה ומגדל דאין לך הרחקה גדולה מזו:
בשרא הובשרה. ולספרים דגרסי או שנילושה במי פירות
ה"פ צאלה הובשרה כגון שעירי צפירות או צפת
שנילושה במי פירות: **בפשוטי** כ"י עין. משמע דלא מקבלי
טומאה אפילו מדרצנן וכן תנן בצמ"ס (פ"ג מ"ה) ומייתי לה צ"כ
דשנת (ד' טו.) כלי עץ וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם
טמאין וע"כ פשוטין טהורים אפי' מדרצנן דכלי זכוכית אפילו
יש להן צבית קצול אין להן טומאה אלא מדרצנן כדאמר צבית
וכן משמע צבית דוכתי דטהורין פשוטי כלי עץ אפי' מדרצנן
וקשה דהמוכר צבית (צ"ג דף קט.) אומר שאני פשוטי כלי עץ
מדרצנן גבי דף של נחתומין והתם לא אייתי צהיך דחזו
מדרסות דהנהו מקבלי טומאה דאורייתא דכל המטמא מדרס
מטמא טומאת מת כדילפינן צ"כ פ"ג (דף נה.) ק"ו מפרס טהורין
וראו להניח עליהם חפצים גורו רצנן עלייהו טומאה משום דדמו למקבלי כלי עץ אצל פשוטי כלי עץ שאינם רצננים טהורין
אפילו מדרצנן וי"מ דדף של נחתומים וכיוצא בזה שהם שימושי אדם ומשמשין שימושי אדם גורו רצנן בהן טומאה כדמוכח בתורת
כהנים צפרשת ציוס השמיני דממעט סולס וקולב מכלי עץ ולא כל כלי עץ ומרצה שולחן וטבאל ודולבקי מכל וקאמר ומה ראיית
ת"ל שק מה שק מיוחד שהם תשמישי אדם ומשמשי שימושי כו' וע"כ כשאין רצונן למדרס אייתי מלגל נקט כסא ומטה ועוד
דמוכל המשכב ה"ל לרצונייהו וכשאין להן צבית קצול נמי אייתי מלגל קאמר מה שק מוטלגל מלגל וריקן אלמלא מקבלי טומאה מדרצנן
ואף על גב דדריש מקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר דרשה דרשינן למה שק מוטלגל מלגל וריקן וכמה פירוש יש צמ"כ דהוי
רק אסמכתא ותדע צפרק שתי הלחם מנחות דף ק"ו: אומר רבי יוחנן לדברי האומר משרת המטה היתה פ"י צרגליה ולא צולחנה
טבאל המתהפכת טומאה כדדרשינן מעל השולחן המטה מלגל טהור מלגל טהור מלגל טהור מלגל טהור מלגל טהור מלגל טהור מלגל טהור
מצינו לך דלמקדש מקבל טומאה לפי שיש לו צבית קצול וצ"כ קרא דטהור מכלל שהוא טמא שהיו מגביהין אותו לעולי רגלים
שלא תלמך עשוי לנחת הוא והשתא אמאי מצינו מפרש דת"כ אלא ש"מ אסמכתא בעלמא היא כדפרישית והא דמשמע התם
דטבאל המתהפכת עדיפא לקבל טומאה דאורייתא משאר פשוטי כלי עץ היינו דכפ"ה משום דראוי להשתמש מנ' דרדין:

מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר
היכי אויל בשידה תיבה ומגדל והא כיון
דאחתא איטמויא לה בשלא הוכשרה או
שנילושה במי פירות והיכי מייתי לה בפשוטי
כלי עץ דלא מקבלי טומאה והא קא מאהיל
דמייתי לה אהוריה (א) אי הכי מ"ט דרבנן
קסברי אסור לקנות בית באיסורי הנאה
* מכלל דר' יהודה סבר מותר קסבר מצות
לאו ליהנות ניתנו אלא (א) הא דאמר רבא
מצות לאו ליהנות ניתנו לימא כתנאי אמרה
לשמעתיא אמר לך רבא אי סבירא להו
דאין מערבין אלא לדבר מצוה דכולי עלמא
מצות לאו ליהנות ניתנו והכא בהא קמיפלגי
מ"ס אין מערבין אלא לדבר מצוה ומ"ס
מערבין אפילו לדבר הרשות אלא הא
א דאמר רב יוסף אין מערבין אלא לדבר
מצוה לימא כתנאי אמרה לשמעתיא אמר
לך רב יוסף דכולי עלמא אין מערבין אלא
לדבר מצוה ודכולי עלמא מצות לאו ליהנות
ניתנו ובהא קמיפלגי מ"ס (א) כיון דקנה ליה
עירוב לא ניחא ליה דמינטרא ומ"ס * ניחא
ליה דמינטרא דאי איצטרך אבל ליה:
בתנאי = מערבין בדמאי ובמעשר ראשון
שנטלה תרומתו ובמעשר שני והקדש שנפרדו
הוכהנים (א) בחלה אבל לא בטבל ולא במעשר
ראשון שלא נטלה תרומתו ולא במעשר
שני והקדש שלא נפרד: **גב' (א)** דמאי הא
לא חזי ליה מיגו דאי בעי מפקר להו
לנכסיה והוי עני וחזו ליה השתא נמי חזי
ליה * דתנן מאכילין את העניים דמאי
ואת

מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר. וכ"ס בחולין דאי נמי
מינטמו חזו ליה אלא אפי' בתרומה דאי מטמאה לא חזי ליה אפשר
למעבד תקנתא דמפרש ואזיל. ודוקא נקט טהור צטהורה אצל
צטמאה לא דלא חזי ליה לא לכהן טמא ולא לכהן טהור וכהן טמא
צטהורה נמי לא דלא חזי ליה: היכי
אזיל צשידה סיבה ומגדל והא כיון
דאחתא מיטמא ליה. כלומר נהי דלר'
יהודה אפילו צבית הקצרות איכא
תקנתא למיזיל צשידה סיבה ומגדל
וכ"ס קצר יחיד שיכול לעמוד אלא
אלא מיהא תרומה מני אצמיה הסם
מטמא צצהילו של קצר: צמי פירות.
שאין מכשירין: והיכי מייתי לה.
לאוכלה דהא רבי יהודה ראי לאוכלו
צמי מדנקט טהור צטהורה ולא
אכשר טמא צטהורה משום דחזי
לאחריו ועוד מדמני צמתיתין לחון
ולאכול: צפשוטי כלי עץ דלא מקבלי
טומאה. אצל צמידי דמקבל טומאה
לא דה"ל כלי טמא מת שהוא אצל
הטומאה דמיטמא מחמת אהל ומטמא
ליה לאדם וטמא אסור צתרומה
טהורה וקאי עליה צביתה ואע"ג דלית
בה פותחא טפא דמייתי ליה אהוריה (א)
כדמפרש לקמן ק"ל (צפת דף י' א')
צ"ח דבר שכל המטלטלין מציאין את
הטומאה על עמנן כשהאילו על מת
צכל שהן ומטמא ליה אדם
האוחזו ומו לא חזי ליה תרומה:
והא קא מאהיל. קס"ד כשיש צכלי
פותח טפא או להקיפו טפא וגורו
על האדם הנושאו צעובי המרדע
ציציאות השצת (סג) דמייתי ליה
אהוריה. דכלי שאין צחודו טפח
לאו אהל הוא: אי הכי מ"ט דרבנן.
צקצר יחיד נהי דאיפלגו צמתיתין
צבית הקצרות ולא סבירא להו
דתייהו חליפה צאהל זרוק אצל הכא
יכול לעמוד על שפתו וציבאו אלא:
אסור לעמוד ציה צאיסורי הנאה.

צקצר והא הנאה היא דמישתי ציה למיפק חון לתמוס וכל
תשמישי המת אסורין צהנאה דנפקא לן צנסהדרין (ד' מו):
נותמת שם מריסו וגמר שם שם מעגלה ערופה (א) ואפילו צשראל נמי
אסרי רצנן והא דמני כהן להודיען כהן דרבי יהודה: מוט
לאו ליהנות נתנו. ואין מערבין אלא לדבר מזהה ללכת לצבית
האצל או לצבית המשתה כדלקמן: הא דרצא צמסכת ר"ה
(דף כח.) וטועין צשופר של עולה: רצנן פרי מערבין אפילו
לדבר הרשות. והלכך הנאה היא: הא דרב יוסף כדילד
משתפין (לקמן פ"ג): כיון דקנה ליה עירוב. צין השמשות מו לא
איכפת ליה צנטיירותא ועד קניית עירוב אי נמי ניחא ליה לאו הנאה
היא דמשום מזהה הוא: **בתנאי** דמאי. צככר שלקחה מעס
הארץ ולא הפריש ממנה דמאי: ולא צמעער שני והקדש שלא
נפרד. ואע"ג דמאי פריק להו השתא מיהא לא מפרק: **גב' (א)**
אכסנא

והא הנאה היא דמישתי ציה למיפק חון לתמוס וכל
תשמישי המת אסורין צהנאה דנפקא לן צנסהדרין (ד' מו):
נותמת שם מריסו וגמר שם שם מעגלה ערופה (א) ואפילו צשראל נמי
אסרי רצנן והא דמני כהן להודיען כהן דרבי יהודה: מוט
לאו ליהנות נתנו. ואין מערבין אלא לדבר מזהה ללכת לצבית
האצל או לצבית המשתה כדלקמן: הא דרצא צמסכת ר"ה
(דף כח.) וטועין צשופר של עולה: רצנן פרי מערבין אפילו
לדבר הרשות. והלכך הנאה היא: הא דרב יוסף כדילד
משתפין (לקמן פ"ג): כיון דקנה ליה עירוב. צין השמשות מו לא
איכפת ליה צנטיירותא ועד קניית עירוב אי נמי ניחא ליה לאו הנאה
היא דמשום מזהה הוא: **בתנאי** דמאי. צככר שלקחה מעס
הארץ ולא הפריש ממנה דמאי: ולא צמעער שני והקדש שלא
נפרד. ואע"ג דמאי פריק להו השתא מיהא לא מפרק: **גב' (א)**
אכסנא

והא הנאה היא דמישתי ציה למיפק חון לתמוס וכל
תשמישי המת אסורין צהנאה דנפקא לן צנסהדרין (ד' מו):
נותמת שם מריסו וגמר שם שם מעגלה ערופה (א) ואפילו צשראל נמי
אסרי רצנן והא דמני כהן להודיען כהן דרבי יהודה: מוט
לאו ליהנות נתנו. ואין מערבין אלא לדבר מזהה ללכת לצבית
האצל או לצבית המשתה כדלקמן: הא דרצא צמסכת ר"ה
(דף כח.) וטועין צשופר של עולה: רצנן פרי מערבין אפילו
לדבר הרשות. והלכך הנאה היא: הא דרב יוסף כדילד
משתפין (לקמן פ"ג): כיון דקנה ליה עירוב. צין השמשות מו לא
איכפת ליה צנטיירותא ועד קניית עירוב אי נמי ניחא ליה לאו הנאה
היא דמשום מזהה הוא: **בתנאי** דמאי. צככר שלקחה מעס
הארץ ולא הפריש ממנה דמאי: ולא צמעער שני והקדש שלא
נפרד. ואע"ג דמאי פריק להו השתא מיהא לא מפרק: **גב' (א)**
אכסנא

גליון הש"ס

גב' מבבל דר"ה סבר מותר
מצות לאו ליהנות. עיי
לקמן דף ע"ב טוס' ד"ה
אשיריה: תוס' ד"ה וז"ל
אהל זרוק וכו' והשב"א
מפרש דלחזו. עיי טורי אגן
מגינה דף כה ע"א ד"ה הא
מני רבי הוי: ד"ה היכי אויל
וכי דלא הויה אלא ההדק. עיי
צ"ב דף ק"ה ע"א מוס'
ד"ה ומו:

מוסף רש"י

מצות לאו ליהנות ניתנו.
לשראל להיות להם הנאה
אלא לעל על זאריהם נמי
וה"ה בת. שנתנות שנתנו
לשראל לא ליהנות ניתנו להם,
אלא להם הנאה ליהנות
המירו כמסמ' ללגל חון
לתמוס ע"י עירוב אהל לדבר
מזהה (לקמן פ"ג). לא ניחא
ליה דמינטרא. לא איכפת
ליה צשמייהו ואשתמה ליה
משהיה מקינא אהל קניית
עירוב לחזיה והיא לאו
הנאה היא, דלאין מערבין
צתמוסין אהל לדבר מזהה
מזולת לאו ליהנות ניתנו
(לקמן פ"ג). מאכילין את
העניים דמאי. לרוב עמי
האלץ מעשרה הם ומוחלה
דלצנן בעלמא אהל (בבב"ט)
ולעיל (א) שפעמין צכספק
על גבי מים ואסמכתא לא
העמוד דכריס (סוכה ה'ה)
לא אסוריה עליהם מפני
צגריסם לתמוס על מתם עמי
האלץ וטמא על שרוב עמי
האלץ מעשרין (שבת פ"ב).

רבינו הגאון

מערבין לכהן טהור בתרומה
טהורה בקבר.... אמרין בהן
טהור היכי עייל בקבר והא
קא משמא. ופרקיין עייל
בשידה תיבה ומגדל כ"י וסי
בריה. ואקשינן תרומה זו
כיון שנתנה על הקבר
ניטמא. ואקשינן כבר זו של
תרומה במי פירות מכשירין.
ומי פירות אין מכשירין.
וכיון שלא להפסיק לאו א'
איטמוי הוא. תוב אמרין
היכי מעייל לה בשידה תיבה
ומגדל, ר' דמפיק יחיה
ושקיל לה מן הקבר הא
איטמו. ושנינו דמייתי לה
בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי
טומאה. והא מאהיל לה כלי
עץ הפשוט צידו אחד עליו
וצידו אחד על הקבר. ותנן
כל המטלטלין המאחילין על
הקבר מבאין טומאה על
האדם הנושאין בערובי
המדרע. והוא טפח. ושנינו
דמייתי לה להא ככר
אהוריה דהא כלי עץ
הפשוט דלית ביה עובי
המדרע. אי הכי אית ליה
אורחא לטמאה אמאי אסרי
רבנן. ואמרין בתו סביר
אסור (לקנות) רבן שבייתה
באיסורי הנאה, נמשצה נהנה
מהם. ואקשינן לבי ר' יהודי
שרי ליהנות מאיסורי הנאה.

פרק ב' כלי עץ וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבלין טמאים. בתוספתא שחיט חולין ג' ג' ג' כלי עץ
טמאים ופשוטין (טהורין). ואיתה כסוף גמרי' הדכל שוחטין. עיקר דברי רבא (בבב"ט) לא ליהנות ניתנו מכלל
ראש השנה בפרק דרואהו ב"ד ובמס' חולין בפרק כיסוי הדם בסופו. ועיקר דברי ר' יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה,
בתחילת פרק כיצד משתפין.

בפר' ב' כלי עץ וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבלין טמאים. בתוספתא שחיט חולין ג' ג' ג' כלי עץ
טמאים ופשוטין (טהורין). ואיתה כסוף גמרי' הדכל שוחטין. עיקר דברי רבא (בבב"ט) לא ליהנות ניתנו מכלל
ראש השנה בפרק דרואהו ב"ד ובמס' חולין בפרק כיסוי הדם בסופו. ועיקר דברי ר' יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה,
בתחילת פרק כיצד משתפין.